

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

Θέμα Α

A1. Το διαδικτυακό αυτό άρθρο αναδεικνύει τη συμβολή της τεχνολογίας στην καλύτευση της καθημερινής ζωής των κατοίκων των Τρικάλων. Ειδικότερα, ο δήμος Τρικάλων, προκειμένου να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του και να ενισχύσει τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητά τους, υιοθέτησε ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται σε τεχνολογικές καινοτομίες. Χάρη σε αυτές, ενίσχυσε την ποιότητα σε τομείς όπως η καθαριότητα, η στάθμευση, ο έλεγχος των οικονομικών, η επικοινωνία των δημοτών με τις δημοτικές αρχές και η εξοικονόμηση ενέργειας -μέσα από πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον- ενώ κατάφερε και μείωσε και την ανεργία.

Θέμα Β

B1.

- α. Λάθος,
- β. Λάθος,
- γ. Σωστό,
- δ. Λάθος,
- ε. Σωστό.

B2.

Ο βασικός ισχυρισμός του Στέφανου Τραχανά συμπυκνώνεται στην άποψη ότι ο φυσικός κόσμος διέπεται μεν από μια τεράστια ποικιλία φαινομένων, ωστόσο τα φαινόμενα αυτά υπακούουν σε έναν ελάχιστο αριθμό θεμελιωδών νόμων, που μπορούν να συνοψιστούν, να προσεγγιστούν όσο και να κατανοηθούν από την άκρως περιεκτική «γλώσσα» των μαθηματικών.

Για να γίνει ο επιστήμονας πιο κατανοητός, παρομοιάζει την επιστήμη της φυσικής με το σκάκι. Όπως, εν προκειμένω, στο εν λόγω παιχνίδι εφαρμόζονται λίγοι κανόνες που επιτρέπουν, ωστόσο, τη διενέργεια άπειρων κινήσεων με τα πιόνια, έτσι και στη φυσική επιστήμη, λίγα θεωρήματα αρκούν, για να βρουν εφαρμογή σε δυσανάλογα περισσότερα φυσικά φαινόμενα. Το μόνο που απαιτείται από την επιστημονική κοινότητα είναι να ανακαλύπτει τη γνώση αυτή και να τη μελετά εξονυχιστικά.

B3. α.

Η διπλή παύλα: Η διπλή παύλα εσωκλείει μια πληροφορία σχετικά με τον ακριβή πληθυσμό της πόλης των Τρικάλων. Ίσως, ο γράφων παραθέτει το νούμερο αυτό, για να υπομνηματίσει στον αναγνώστη ότι τα Τρίκαλα είναι μεν μια μικρομεσαία πόλη της Ελλάδας, αλλά, παρ' όλα αυτά, έχει αναδειχθεί στην πιο «έξυπνη πόλη» της χώρας και σε μία από τις πιο πρωτοποριακές του κόσμου.

Τα διπλά εισαγωγικά: Τα πρώτα εισαγωγικά παραθέτουν αυτούσια τα λόγια ενός καθηγητή γυμνασίου των Τρικάλων, ενώ τα δεύτερα περικλείουν την απάντηση που του έδωσε ένας μαθητής του. Ως γνωστόν, τα εισαγωγικά προσδίδουν στο κείμενο παραστατικότητα και ζωντάνια, αμεσότητα και οικειότητα. Επίσης, χρησιμεύουν για να αποδείξουν το πόσο η πόλη των Τρικάλων εμπνέει τους νέους της, που ομολογούν ότι προτίθενται να παραμείνουν σε αυτήν και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους προς όφελός του τόπου τους.

β.

Ο τίτλος του άρθρου σχετίζεται άμεσα με το περιεχόμενό του, αφού μας προϊδεάζει για το εναλλακτικό μοντέλο ανάπτυξης που έχει υιοθετήσει η πόλη των Τρικάλων τα τελευταία χρόνια. Οι επενδύσεις που έχει κάνει πάνω στις τεχνολογικές καινοτομίες, την έχουν καταστήσει μία από τις πιο «έξυπνες» πόλεις του κόσμου, ενώ κατέχει μακράν την πρώτη θέση συγκριτικά με τις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις.

Βέβαια, αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι, σε μία πρώτη ανάγνωση, ο τίτλος δεν παραπέμπει απευθείας στο θέμα του. Θα μπορούσε εύκολα ο αναγνώστης να θεωρήσει ότι κάτω από έναν τέτοιο τίτλο στεγάζονται θέματα που αφορούν την περιβαλλοντική κατάσταση των Τρικάλων, τα ήθη και τα έθιμά της, ένα

οποιοδήποτε θέμα, τέλος πάντων (όχι απαραίτητα τεχνολογικό), εξαιτίας του οποίου η συγκεκριμένη πόλη διαφοροποιείται αρκετά από τις υπόλοιπες μικρομεσαίες πόλεις της χώρας μας, είτε θετικά είτε αρνητικά. Όλα αυτά, όμως, ισχύουν, εφόσον κάποιος διαβάσει μόνο τον τίτλο, χωρίς το κείμενο που το συνοδεύει. Άπαξ, όμως, και ο αναγνώστης διαβάσει το κείμενο, αντιλαμβάνεται ότι το περιεχόμενο εξεικονίζεται στον γενικόλογό τίτλο. Απλώς, δεν προοικονομεί ξεκάθαρα ο τίτλος αυτός το περιεχόμενο που τελικά ακολουθεί.

Στον τίτλο του άρθρου απαντούν αποσιωπητικά. Η χρήση τους προϊδεάζει τον αναγνώστη ότι το κείμενο θα καταπιαστεί με ένα θέμα που θα τον ξαφνιάσει, θα τον εκπλήξει, διεγείροντάς του την προσοχή σε κάτι που δεν έχει συνηθίσει να διαβάζει, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα.

Θέμα Γ

Γ1.

Ο Ν. Βρεττάκος καταπιάνεται με το ζήτημα της επικοινωνίας των ανθρώπων στη διάρκεια του μικρού βίου τους («...μιλούν μεταξύ τους»). Με τους πιο πολλούς ανθρώπους διασταυρωνόμαστε καθημερινά εντελώς τυχαία, συνομιλούμε άλλοτε λίγο κι άλλοτε ποτέ («Πάνε κι έρχονται...βλέπονται»), με άλλους συνυπάρχουμε σε κάποιους χώρους, με άλλους συνδεόμαστε άρρηκτα και πιο στενά («Όμως, εσύ...σαν νάχαμε φτάσει»), είτε γιατί έτσι το έφερε η μοίρα είτε γιατί μας ενώνουν μαζί τους τα δεσμά της αγάπης. Με κάποιους ανθρώπους, λοιπόν, ακόμη και αν μετριούνται στα δάκτυλα του ενός χεριού, αισθανόμαστε σαν ένα ον, σαν μια ψυχή («προχώρησα ίσα, μες από σένα,...», «Σταθήκαμε ο ένας...άλλο,»), διότι, απλούστατα, μας συγκινούν πάρα πολύ, σε βαθμό που συντονίζονται και συνταυτίζονται απόλυτα οι ρυθμοί μας, οι ανάγκες μας αλλά και η «κημεία» μας με αυτούς («κατάκλυσες μέσα μου...στέρνες»).

Αλλά και σε αυτές τις περιπτώσεις, ακόμα λιγότεροι κι απ' αυτούς, συνεχίζουν μαζί μας τον κοινό δρόμο. Αυτό καταδεικνύει δύο πράγματα: πρώτον ότι η συντριπτική πλειονότητα του κόσμου με τον οποίο συγχρωτιζόμαστε, μας αφήνει παγερά αδιάφορους και, δεύτερον, ότι, όποτε καταφέρνουμε να συμπορευόμαστε με κάποιον συνάνθρωπό μας, νιώθουμε σα να κατακτάμε την ομορφιά του κόσμου

όλου («Όλες οι φλέβες μου...μέτωπο»). Και ας ξέρουμε κατά βάθος ότι κρύβουμε μέσα μας έναν πολυσύνθετο χαρακτήρα, με τόσες ιδιαιτερότητες και σπάνιες ιδιότητες (αν όχι...παραξενιές), που είναι πολύ δύσκολο να βρούμε, μέσα σε όλο αυτό το χάος των ποικιλοτήτων, την πραγματική ομορφιά, τον άνθρωπο, μ' άλλα λόγια, που θα μας ταιριάζει απόλυτα και με τον οποίο θα αλληλοσυμπληρωνόμαστε (Τ' άστρα...τη γη»).

Η αφήγηση περισσότερο («Πάνε κι έρχονται...βλέπονται») και η περιγραφή λιγότερο («Ήσounα φως,...στο μέτωπο») αναδεικνύουν αφενός τη ματαιότητα της τυχαίας διασταύρωσής μας με χιλιάδες ανθρώπους και, αφετέρου, τη μεγάλη έλξη που μας κυριεύει για ελάχιστους από αυτούς. Τη ματαιότητα και την ψυχρότητα της τυχαίας συνύπαρξής μας με χιλιάδες άλλους ανθρώπους φανερώνει και η παρομοίωση του πέμπτου στίχου, που παραλληλίζει τους συνανθρώπους με πέτρες. Τέλος, τα ρηματικά πρόσωπα (β' ενικό: «δε λόξεψες» και α' πληθυντικό :«σταθήκαμε») επιβεβαιώνουν τον απόλυτο συγχρονισμό δύο ανθρώπων, των οποίων ο συντονισμός των συχνοτήτων τους είναι τέτοιος που ξαφνιάζει πολύ και τους ίδιους (επειδή σπανίζει πάρα πολύ σε πραγματικές συνθήκες).

Θέμα Δ

Δ1.

Κειμενικός Τύπος: ομιλία

Πομπός: μαθητής

Δέκτης: οι συμμαθητές της τάξης (η ολομέλεια) και ο καθηγητής (με τον οποίο έγινε η συζήτηση;)

Περίσταση επικοινωνίας (αφορμή): Η συζήτηση με έναν καθηγητή σας, που διεξαγάγατε μέσα στη σχολική τάξη (με θέμα «Η επιστήμη στην καθημερινή ζωή»)

Δεδομένο: η προαναφερθείσα συζήτηση και η άποψη του Στέφανου Τραχανά («Το να κρατάς...άνθρωπος»), με την οποία τελείωσε τη δική του παρέμβαση ο καθηγητής.

Ζητούμενα:

Μπορεί η άποψη του επιστήμονα κου Τραχανά να έχει εφαρμογή στην προσωπική σας ζωή;

Σύνολο λέξεων: 300-350 λέξεις

Αξιότιμε κύριε καθηγητή, αγαπητοί μου συμμαθητές,

σας απευθύνω αυτή την ομιλία, γιατί το θέμα μας σήμερα αφορά την επιστήμη στην καθημερινή ζωή», όπως πολύ καλά γνωρίζετε. Και είναι τέτοια η φύση της επιστήμης που, κακά τα ψέματα, όσο κι αν έχει σταθεί σε θεραπευαίδα στον άνθρωπο, άλλο τόσο επιρρεπής έχει υπάρξει και στο λάθος, όπως χαρακτηριστικά έχει δηλώσει και ο επιστήμονας Στέφανος Τραχανάς. Η αναγνώριση, επομένως, των επιστημονικών –και όχι μόνο- λαθών και, ακόμη περισσότερο, η προσπάθεια του ανθρώπου να προβαίνει κάθε τόσο στις αναγκαίες αναθεωρήσεις τους, είναι μονόδρομος αν θέλουμε να δούμε πραγματική βελτίωση τόσο στην επιστήμη όσο και στη εν γένει ζωή μας.

Η αξία της αναγνώρισης και επιδιόρθωσης των λαθών μας:

1. Όταν προσπαθούμε να προσεγγίσουμε το λάθος μας και να το κατανοήσουμε, ανακαλύπτουμε την ίδια στιγμή μια νέα γνώση, ένα νέο φως, που μας οδηγεί, χωρίς κοπιώδη προσπάθεια στη διόρθωσή του. Επομένως, εντοπισμός του λάθους, χωρίς την καίρια ίασή του, δε νοείται, μια και η διάγνωσή του θα μας οδηγήσει, την ίδια στιγμή, και στην επινόηση του τρόπου θεραπείας του.

2. Τα λάθη, μας διαφωτίζουν και μας ανοίγουν δρόμους. Μας φανερώνουν πού και σε τι έχουμε ξεστρατίσει καθώς και το πώς θα επανέλθουμε στην προτεραία μας κατάσταση. Άρα, δεν αποκαθιστάμεθα μόνο ως υποστάσεις, αλλά γινόμαστε και καλύτεροι άνθρωποι, αφού το ξεστράτισμα είναι «στο πρόγραμμα», γιατί μας υπομνηματίζει κάθε πότε εφησυχάζουμε και επαναπαυόμαστε «στις δάφνες μας».

3. Λάθη κάνουμε στην προσπάθειά μας να ελέγξουμε τη ζωή, να τη θέσουμε υπό τον έλεγχό μας. Τουλάχιστον, αυτό φιλοδοξούμε. Άλλο θέμα, φυσικά, το πόσο εύκολο είναι να πετύχουμε κάτι τέτοιο. Με τον τρόπο της, η ζωή, μας δείχνει πόσο εύκολο είναι αντικειμενικά να τη χαλιναγωγήσουμε και να «τη φέρουμε στα μέτρα μας». Μας προσγειώνει λιγάκι «ανώμαλα», ακριβώς για να μας δείξει ότι χρειάζεται πολύ μεγάλος αγώνας, όπως και ταπεινοφροσύνη, για να σταθούμε όρθιοι στις ανεπάντεχες στεναχώριες που συχνά, μας «κερνάει» εξαιτίας των λαθών μας.

4. Τα λάθη συνεπάγονται πόνο. Άρα, μαθαίνοντας να διαχειριζόμαστε τα λάθη μας ή, έστω, να τα κατανοούμε, μαθαίνουμε την ίδια στιγμή να διαχειριζόμαστε και να «καταπολεμούμε» τους πόνους μας, προσπαθώντας να εξαφανίσουμε όχι μόνο τα οδυνηρά συμπτώματά τους αλλά και τους λόγους πρόκλησής τους.

5. Όσο και να απεχθανόμαστε τα λάθη, είναι σχεδόν αδύνατο να τα αποφύγουμε. Άρα, όσο το γρηγορότερο απαλλαχτούμε από την ψευδαίσθηση ότι μπορούμε να «ξεγλιστρήσουμε», τόσο πιο σύντομα θα διαμορφώσουμε μια πιο υγιή εικόνα για τον τρωτό εαυτό μας και δε θα ζούμε με ψευδαισθήσεις, ανεβάζοντας τον πήχη σε επίπεδα που, εκ προοιμίου, είναι αδύνατο να τα φτάσουμε.

6. Αν δώσουμε χρόνο στον εαυτό μας να συνειδητοποιήσει το λάθος που έκανε και αποκωδικοποιήσουμε τη «γλώσσα» του, θα διαπιστώσουμε ότι έχει πολλά να μας πει, ότι είναι μια αποκάλυψη από μόνο του ως προς την ιδέα που τρέφαμε για τον εαυτό μας καθώς και για τη...σοφία της ύπαρξής μας. Ο ελληνικός λαός δε λέει άλλωστε «άνθρωποι είμαστε, λάθη κάνουμε;». Τι πιο προφανές από την ελαττωματική μας φύση δεν προμηνύει αυτό;

Αν, λοιπόν, συνειδητοποιήσουμε ότι ο άνθρωπος είναι γεννημένος για να σφάλει, ότι είναι ευεπίφορος στα λάθη και στις αστοχίες, τότε θα αντιληφθούμε και πόσο αναγκαίο είναι να μάχεται να τα υπερκεράσει, αφού η επιδιόρθωσή του -ως προσωπικότητα κι ως χαρακτήρας- είναι «το μεγάλο στοίχημα» που του μένει να κερδίσει, αν θέλει να προκόβει στη ζωή του δίνοντας, παράλληλα, και το καλύτερο παράδειγμα στους διπλανούς του.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή που μου δείξατε

Επιμέλεια: Σκιαδαρέσης Χρήστος